

257

SETEMBRE
2014

SALVARÀ L'ESTAT ISLÀMIC A BAIXAR AL-ASSAD?

H3ctor S3nchez Margalef, assistent de recerca
Eduard Soler i Lecha, coordinador de recerca, CIDOB

Així ho espera el mateix Baixar al-Assad. L'Estat Isl3mic (EI), abans Estat Isl3mic de l'Iraq i el Llevant (ISIL), est3 contribuint amb la seva brutalitat a qu3 al-Assad es presenti, dins i fora de S3ria, com un mal menor i un col·laborador necessari per frenar-los. No obstant aix3, sense la brutalitat emprada pel r3gim de Damasc des de març de 2011, l'EI no hauria reclutat tants combatents (sobretot fora de S3ria i Iraq) i tampoc hauria obert tants i tan generosos canals de finançament. L'amenaça que suposa l'expansi3 del jihadisme de l'EI est3 donant oxigen a al-Assad encara que el preu a pagar sigui ofegar tota la regi3.

Reforça el discurs oficial del r3gim. Des de l'inici del conflicte, Baixar al-Assad ha qualificat tota l'oposici3 de terroristes, posant en el mateix sac al molt debilitat Ex3rcit Lliure Siri3 (ELS) ia les diferents mil3cies islamistes. Que l'enemic millor armat i que exerceix m3s control del territori sigui un grup com l'EI, al qual fins i tot al-Qaida considera excessivament radical i violent- facilita que el discurs anti-terrorista vagi calant dins i fora del pa3s. Que a les seves files estiguin combatent joves radicalitzats de **m3s de vuitanta nacionalitats**, ajuda a Damasc a despertar les pors a les cancelleries, ministeris de l'interior i serveis d'intel·lig3ncia, especialment a Europa, l'Orient Mitj3 i el Nord d'Àfrica.

Contribueix a la percepci3 del conflicte a S3ria com un enfrontament sectari de dimensi3 regional. Ja que la majoria de la poblaci3 siriana 3s sunnita i que el r3gim a Damasc s'autoqualifica com a laic, al-Assad no pot presentar les accions del seu govern i de les forces de seguretat com una lluita contra els sunnites, per3 s3 que insisteix que l'oposici3, barrejant l'EI amb grups que no comparteixen el seu ideari i els seus m3todes, busca imposar un poder sunnita sobre les minories. L'estrat3gia de la por busca garantir la fidelitat (isi m3s no la neutralitat o la desmobilitzaci3) de les minories a S3ria per3 tamb3 suports regionals a l'Iran i l'Iraq, pa3sos de majoria xi3ta i de Hezbollah, el braç armat dels xi3tes libanesos. Un dels riscos que corre al-Assad 3s que precisament els seus aliats entenguin que ell 3s part del problema i que la seva perman3ncia nom3s d3na ales al'EI. Aix3 pot ser el seu veritable tal3 d'Aquil·les. Sobretot si **l'Ar3bia Saudita i l'Iran**, que han emprat S3ria com un espai de confrontaci3 regional, unissin forces per frenar un enemic com3. El dubte 3s si R3ssia seguiria donant suport en solitari a al-Assad. Amb tot, encara no hi ha indicis de que ni a Teheran (i encara menys a Moscou) s'estigui fent aquest tipus de raonament. Al-Assad juga tamb3 amb la por de molts l3ders pol3tics i creadors d'opini3 a Europa i Am3rica per la sort dels cristians d'Orient, i

si bé és difícil que això es tradueixi en un suport explícit al seu règim, sí que augmenta les vacil·lacions i divisions sobre què s'ha de fer a Síria.

És més, des de Damasc s'ha contribuït al creixement de l'EI de tres maneres. La primera, amb alliberaments de presos, com la que es va fer ja al maig de 2011 a la **presó militar de Sadnaya**, aprofitades per alguns d'ells per allistar-se a les files de l'Estat Islàmic. La segona, centrant les seves accions contra altres grups rebels, i evitant fins fa poques setmanes una confrontació directa amb l'EI. Tot i que sobre el paper era la principal amenaça, **l'exèrcit d'al-Assad no va bombardejar la seva base d'operacions a Raqqa fins al juny de 2014**. Oficials del règim **han desmentit** que el govern controlï o doni ordres a l'EI però no han negat que atacar-los no hagi estat fins ara la seva prioritat. I la tercera, **finançant l'EI indirectament, comprant a consciència reserves de gas i petroli** provinents dels camps que ara es troben en mans del grup terrorista al nord-est de Síria i el nord-oest de l'Iraq.

A més del règim d'al-Assad, els kurds i l'Iran poden sortir beneficiats d'un EI convertit en la principal amenaça per a la seguretat regional. El govern regional del Kurdistan iraquianà (KRG) és un actor indispensable per frenar l'EI a l'Iraq. El KRG i la seva força de seguretat, els *pershmergues*, estan rebent armament, ajuda humanitària i suport financer i col·laboren amb altres grups kurds com el **PKK** i el **PYD**. A mig termini, els kurds iraquians aspiren a un major reconeixement internacional, a incorporar nous territoris **a través d'un referèndum a Kirkuk** i a un tracte més favorable en el repartiment de les rendes del petroli, encara que això impliqui ajornar, però no abandonar, el seu desig d'independència. L'altre actor regional que pot treure profit d'aquesta situació és l'Iran. Teheran ja **ha enviat assessors i material militar** a les milícies kurdes per combatre l'Estat Islàmic i, de la mateixa manera que ja va col·laborar amb els Estats Units contra els talibans a l'Afganistan, ara **allarga la mà a Obama**. Si es materialitza, i coincidint amb avanços en les negociacions sobre el dossier nuclear iranià, podria contribuir a la distensió entre Washington i Teheran que tant preocupa a Israel i l'Aràbia Saudita. Per resumir, encara que Baixar al-Assad no sigui l'únic beneficiari de l'enfortiment de l'EI, la resta d'actors que veuen augmentada la seva influència o rellevància regional no suposen una amenaça per al seu règim.

A diferència del que **ha confessat Obama**, sembla que al-Assad no només té una estratègia sinó que a més aquesta li dona resultats. Ja és la segona vegada que passa. Primer va ser amb els atacs amb armes químiques d'agost de 2013 i la posterior oferta de desmantellament de l'arsenal químic. Aquesta maniobra el va propulsar com un interlocutor no només vàlid sinó també imprescindible. Respecte a l'EI, la idea de base és enfrontar als seus ciutadans i la comunitat internacional davant el dilema d'escollir entre el seu règim o un mal major. El missatge s'ha estès, fins al punt que **Richard N. Haass**, president del molt influent Council on Foreign Relations de Washington, obria la porta a col·laborar amb al-Assad, invocant una cèlebre frase Churchill "Si Hitler hagués envaït l'infern, jo hauria fet com a mínim una al·lusió favorable al dimoni a la Cambra dels Comuns".

Que l'enfortiment de l'EI hagi augmentat les possibilitats de supervivència del règim de Baixar al-Assad no és fruit de l'atzar, sinó d'una estratègia que Damasc ha anat implementant des del principi del conflicte. El preu a pagar és haver de governar un estat fallit, trencat i devastat en una regió cada vegada més inflamable. Parts del territori escapen i seguiran escapant al control governamental, algunes d'elles en mans de l'EI o d'una nova mutació d'aquest grup. Iraq i, en menor mesura Líban, pateixen ja les conseqüències d'aquesta amenaça, i altres països de la regió podrien fer-ho pròximament. Baixar al-Assad va comprant temps, encara que sigui a canvi de sembrar de mines tot l'Orient Mitjà. El desminatge requerirà un govern inclusiu a Damasc (cosa improbable o fins i tot impossible amb Baixar al capdavant), un acostament de posicions entre les principals potències regionals, començant per l'Aràbia Saudita i l'Iran, i un suport internacional sostingut.